

KMP 6 Het Geheim van Old Surehand

1. Inleiding

De vondst van een ring met inscriptie door Old Shatterhand aan het slot van het eerste deel rondom de geheimzinnige figuur van Old Surehand (KMP 5) deed bij de lezer al vermoeden rijzen dat er in het vervolgdeel nog belangrijke avonturen in het verschiet zouden liggen. In dit deel worden de avonturen voortgezet waarbij het reisgezelschap weer menig hachelijk avontuur heeft te doorstaan.

Old Shatterhand en Winnetou worden op hun tocht ditmaal vergezeld door een stel jolige prairiejagers, de kleine dikke en ronde Dick Hammerdull en de lange bonestakige Pitt Holbers, ook wel de „Omgekeerde Toasts“ genoemd. Die bijnaam hebben zij te danken aan het feit dat zij tijdens man-tot-mangevechten altijd met hun ruggen tegen elkaar staan. Verder zal de privédetective Treskow de prairiejagers vergezellen. In de loop van het verhaal zullen ook het jonge Comanche-opperhoofd Apanatshka (zie KMP 5) en het opperhoofd der Osages – die in de loop van het verhaal van vijand tot vriend wordt – zich bij hen aansluiten.

Eveneens duiken in dit verhaal oude vijanden weer op. De oude cowboykoning Old Wabble legt met zijn ongebreidelde wraakzucht het reisgezelschap menigmaal het vuur aan de schenen, maar zal tenslotte met zijn tegenstanders worden verzoend. Andere tegenstanders zoals de voormalige medicijnman der Naiini-Comanches en de vermeende generaal Douglas brengen het er niet zo genadig van af. Diep in de Rocky Mountains, bij de sinistere top die „De Duivelskop“ wordt genoemd, zal uiteindelijk het raadsel worden opgelost dat de lezer vanaf het begin in een hevige spanning heeft gehouden.

2. Inhoud

Het verhaal begint in Jefferson City, hoofdstad van de Amerikaanse staat Missouri. Old Shatterhand neemt daar tijdelijk zijn intrek in het hotel annex saloon van Mother Thick in de Firestreet. Hij wil naar de Bank van Wallace en Co gaan om informatie in te winnen over de verblijfplaats van Old Surehand. Daarna zal hij met Winnetou, die even buiten de stad zijn bivak heeft opgeslagen en op hem wacht, Old Surehand achterna reizen. Terwijl hij 's avond in de saloon van Mother Thick rustig van een biertje geniet arriveert op zeker moment een stel rowdy's onder aanvoering van een zekere Toby Spencer. Met hun luidruchtig gedrag trekken ze alle aandacht naar zich toe. Na een tijdje vestigt Spencer zijn aandacht op de prairiejager, die hij voor een greenhorn (groentje) houdt. Hij vraagt hem mee te gaan naar het Park van San Luis in de Rocky Mountains in de staat Colorado, waar zij onder leiding van Generaal Douglas naar goud willen zoeken. De prairiejager wijst het aanbod af en er ontstaat ruzie. Door manmoedig optreden laat Old Shatterhand zien dat met hem niet valt te spotten. Spencer wordt door een kogel in zijn rechterhand getroffen en de overige bendeleden worden gedwongen hun wapens in te leveren.

Daags na het bovenomschreven incident begeeft de prairiejager zich naar de bank van Wallace en Co en krijgt daar te horen dat Old Surehand richting het Park van San Luis reist omdat hij had vernomen dat de door hem gezochte Dan Ethers zich daar zou ophouden. Tijdens zijn verblijf in de bank krijgt hij nog mee dat een persoon, die hem bekend voorkomt, een bedrag van \$ 5000 krijgt uitbetaald en daarna schielijk verdwijnt. Terug in de saloon van Mother Thick wordt zijn aandacht gevestigd op een drietal personen, de westmannen Dick Hammerdull en Pitt Holbers – de „Omgekeerde Toasts“ - en detective Treskow. Hammerdull

en Holbers hebben een cheque ten bedrage van \$ 5000 verloren – geld uit een nalatenschap van familie van Pitt - dat zij naar diens bloedverwanten zouden brengen. De prairiejager licht hen in dat een ander, die hij nu herkent als de vermeende Generaal Douglas, er met het geld van door is gegaan. De generaal reist richting het Park van San Luis in Colorado. De beide "Toasts" willen zich bij Old Shatterhand aansluiten die immers dezelfde richting uitgaat. Detective Treskow wil ook mee omdat hij vernomen heeft dat Dan Etters zich daar ophoudt, waarmee hij nog een appeltje te schillen heeft. Old Shatterhand stemt toe. Een dag later verlaat het reisgezelschap Jefferson City en maakt het zijn opwachting bij Winnetou.

Het eerste gedeelte van de tocht gaat met een pakketboot over de Missouri-rivier richting Topeka, alwaar naar Old Surehand wordt geïnformeerd, maar die blijkt al drie dagen eerder te zijn vertrokken. Er wordt tevens een goed paard voor Treskow gekocht, waarna het reisgezelschap over de zgn. Rolling Prairie langs de Republican River richting Fenners Farm vertrekt. Fenner ontvangt het gezelschap aanvankelijk met wantrouwen. Zodra hij hoort dat Winnetou en Old Shatterhand zich bij het gezelschap bevinden laat hij echter zijn argwaan varen. De oude cowboykoning Old Wabble is ook aanwezig maar vertrekt zodra het reisgezelschap arriveert. Hij keert echter terug om een aanslag op Old Shatterhand te plegen, maar dit wordt door Winnetou vrijdeld. Voorts tracht hij nog hun paarden te stelen, maar het gezelschap is waakzaam. Sommigen willen dat de oude cowboy wordt bestraft, maar Old Shatterhand laat hem gaan in het geloof dat hij zijn verdiende straf vroeg of laat toch niet zal ontlopen.

De vrijgelaten Old Wabble, zinnend op wraak, zoekt het opperhoofd van de Osages, Matto Shahko (=Zeven Beren) genaamd, op om met diens hulp het reisgezelschap te overvallen en gevangen te nemen. Winnetou en Old Shatterhand speuren echter de plaats waar zij hebben afgesproken – de boom met de lans – op en nemen beiden gevangen voordat zij hun plannen tot uitvoer kunnen brengen. De oude man wordt weer vrijgelaten, maar zonder paard en wapens. Matto Shahko wordt als gevangene meegenomen om te voorkomen dat Osages het reisgezelschap zullen blijven volgen. Hij zal op een later tijdstip worden vrijgelaten. Omdat de Osages ook het plan hadden om Fenners Farm te overvallen wordt in onderling overleg besloten dat Winnetou terug zal rijden om de farmer te waarschuwen. Het reisgezelschap zal zolang op Winnetou wachten.

Als het Apacheopperhoofd is teruggekeerd gaat de tocht verder. Op een gegeven moment wordt een spoor van indianen ontdekt die een gevangene met zich meevoeren. Het blijken Osages met het jonge Comanche-opperhoofd Apanatshka te zijn. Winnetou en Old Shatterhand weten hem te bevrijden en hij zal hen verder op hun tocht vergezellen. Apanatshka vertelt hen intussen hoe het hem is vergaan en hoe hij in gevangenschap van de Osages is geraakt.

De volgende tussenstop wordt gemaakt op Harbours Farm. Harbour weet het gezelschap de nodige inlichtingen te verschaffen omtrent het mysterie rond Old Surehand en de voormalige medicijnman der Naiïni-Comanches Tibo Taka. Laatstgenoemde duikt op de farm op om een aanslag te plegen op Old Shatterhand, maar ook deze wordt vrijdeld. De voormalige medicijnman komt later terug met een groep Cheyenne-indianen onder leiding van een zekere Maki Moteh (Ijzeren Mes) die Matto Shahko en Apanatshka opeisen, en zo niet aan hun eisen wordt voldaan, dreigen ze de farm in brand te steken. Het Cheyenneopperhoofd en de perfide Tibo Taka worden echter gevangengenomen. De laatste moet al zijn wapens en ook zijn paard inleveren. Matto Shahko herinnert zich een gebeurtenis van jaren geleden, waarbij de voormalige medicijnman onder de naam Lothaire Thibaut als bedrieger en dief een voorname rol heeft gespeeld. Tibo Taka en Thibaut blijken dus één en dezelfde persoon te zijn. Tot dit inzicht gekomen vraagt Matto Shahko om zich bij het reisgezelschap te mogen

aansluiten omdat hij met zowel de voormalige medicijnman als met de vermeende generaal Douglas nog een rekening te vereffenen heeft. Winnetou en Old Shatterhand besluiten hem op de proef te stellen, maar komen tot de overtuiging dat hij het eerlijk meent en hij mag zich nu als vrij man bij het reisgezelschap aansluiten.

Een dag na het vertrek van Harbours Farm vindt er een onverwachte gebeurtenis plaats, Treskow's paard struikelt en werpt zijn berijder af, die ook nog door een hoef van het paard aan een schouder wordt getroffen. Winnetou onderzoekt de getroffene en verzorgt hem. Om te herstellen heeft hij echter rust nodig en dit levert voor het reisgezelschap een aantal dagen vertraging op. Waarschijnlijk kunnen zij Old Surehand nu niet meer inhalen. Als zij van hun verblijfplaats weer vertrekken hebben zij een ontmoeting met de geheimzinnige indiaan Kolma Pushi. Hij behoort kennelijk tot geen enkele bekende indianenstam en leeft alleen in de Rocky Mountains. Tijdens zijn ontmoeting met het reisgezelschap schrikt hij als hij Apanatshka ziet. Hij wordt aan een gebeurtenis van jaren geleden herinnerd.

Na de ontmoeting met de geheimzinnige indiaan wordt het reisgezelschap 's nachts overvallen door een groep tramps onder leiding van Old Wabble en een zekere Redy. Old Wabble eist Old Shatterhand voor zich op en wil hem na korte tijd doden. De tramps die vernomen hebben dat Winnetou verschillende vindplaatsen van goud kent willen deze dwingen hen naar zo'n plek toe te brengen. Winnetou verzint een list. Hij zegt dat aan de Squirrel Creek een complete bonanza (= rijke goudader) is te vinden, waarvan echter alleen Old Shatterhand de precieze vindplaats weet. Zo voorkomt hij dat de prairiejager voortijdig door Old Wabble zal worden gedood. De hele groep heeft later ook nog een ontmoeting van met Tibo Taka, die Old Shatterhand eveneens naar het leven staat, maar van deze, ondanks diens boeien, een gevoelige afstraffing krijgt. Redy grijpt in en eist dat de voormalige medicijnman zich verwijdert. Dick Hammerdull en Pitt Holbers komen er achter dat de neven, aan wie zij de erfenis zouden overhandigen, ook deel uitmaken van de bende tramps. De neven zelf geloven niet in de erfenis die zij zouden ontvangen.

Als de hele groep ergens zijn kamp heeft opgeslagen weet de geheimzinnige indiaan Kolma Pushi 's avonds dicht Old Shatterhand te naderen en met hem een plan voor een ontsnapping te bedenken op een bepaalde plek. Op het afgesproken tijdstip weet het hele reisgezelschap zich met behulp van de geheimzinnige indiaan te bevrijden en de hele groep tramps, inclusief Old Wabble gevangen te nemen. De rollen zijn nu omgedraaid. Omdat het reisgezelschap niet de hele tijd een groep gevangenen met zich mee wil slepen wordt besloten hen vuurwapens en paarden te ontnemen en verder vrij te laten.

Na een oponthoud onderweg, waarin de „Omgekeerde Toasts“ zich veroorloven met de op goud beluste tramps een grap uit te halen, bemerkt Old Shatterhand dat Winnetou zich gereedmaakt voor een knieschot; het moeilijkste schot dat bestaat. Als de zilverbuks afgaat wordt aan de overzijde van de plek waar zij zich bevinden een kreet geslaakt. Van de andere zijde wordt vanuit het struikgewas ook een schot gelost waarvan de kogel eerst afketst op een steen en vervolgens Old Shatterhand in het bovenbeen raakt. De wond is niet diep maar wel pijnlijk. De schutter die op de prairiejager heeft geschoten blijkt Toby Spencer te zijn, de door Winnetou getroffene is een van diens rowdy's. De overige boeven worden gevangen genomen, maar de vermeende generaal Douglas, die zich ook onder hen bevond, weet te ontsnappen. Later blijkt dat de bende eveneens nog een nabij gelegen smidse heeft overvallen. De smid wordt bevrijd en rekt vervolgens af met Spencer in een duel. De overige bendeleden moeten hun wapens en paarden inleveren.

Na hartelijk afscheid te hebben genomen van de smid en zijn familie reist het gezelschap weer verder en nadert het op enig moment het Kui-erant-yuaw (= Berendal). Winnetou en

Old Shatterhand gaan daar op verkenning uit en komen tot de ontdekking dat een groep Capote-Utes – ook een onderafdeling van de Sioux-indianen – onder leiding van hun opperhoofd Tusagha Saritsh (= Zwarte Hond) een gevangene met zich meevoeren. Het blijkt Old Surehand te zijn. Hij heeft in een gevecht twee Capote-Utes die hem overvielen gedood. Om zijn leven te redden – zijn vrijheid herkrijgt hij niet – wordt hij veroordeeld om in een tijdsbestek van twee dagen vier grizzly-beren te doden en hun huiden in te leveren. Onze vrienden besluiten om Old Surehand te bevrijden en hem bij te staan bij het volbrengen van de hem opgedragen taak. Dit lukt en de Capote-Utes vertrekken onverrichterzake, maar Tusagha Saritsh legt zich niet bij de nederlaag neer en zweert wraak.

Als het reisgezelschap bij de Pah-savahre-payavh (Berg van het groene water) arriveert blijkt hun dat de ontsnapte generaal Douglas een bondgenootschap heeft gesloten met de Capote-Utes. De groep indianen heeft de bende tramps overvallen en compleet afgeslacht. De oude cowboykoning Old Wabble leeft wel nog maar ligt op sterven. Hij betuigt aan Old Shatterhand spijt van al zijn daden en vraagt hem om vergeving. Na het overlijden van Old Wabble besluit het reisgezelschap alle lijken te begraven, alvorens verder te reizen.

Enige tijd na vertrek van het treurige oord duikt Kolma Pushi weer op en worden vele raadsels rond het verleden van Old Surehand uiteindelijk opgelost. Tibo Taka blijkt niet de vader van Apanatshka te zijn en Tibo-wete-elen – de waanzinnige indiaanse squaw – is niet diens moeder maar diens tante. De vermeende generaal Douglas en Dan Ethers blijken één en dezelfde persoon te zijn. Ook andere raadsels worden opgelost, onder andere wie Kolma Pushi eigenlijk is en hoe het zit met de verwantschap tussen Old Surehand en Apanatshka. Met de hoofdschuldigen van het in het verleden veroorzaakte drama wordt nu definitief afgerekend. Tibo Taka wordt in een gevecht met Matto Shahko door deze gedood. Dan Ethers vindt zijn einde doordat hij op de vlucht bij de „Duivelskop” in een ravijn stort.

3. De Vertaling

In tegenstelling tot het vorige deel (KMP 5) zijn er dit verhaal geen belangrijke onderdelen uit het Duits weggelaten. Basis voor de vertaling was deel 15 – Old Surehand II – van de Bamberger Editie van de Karl May Verlag. De vertaling geschiedde door H.J.A. Masset onder redactie van dr. F.C. de Rooy.

4. Geschiedenis

In december 1894, na de voltooiing van deel I van wat oorspronkelijk een trilogie omtrent de figuur van Old Surehand had moeten worden, bericht Karl May aan zijn uitgever Friedrich Ernst Fehsenfeld, dat hij ook al twee hoofdstukken van deel II had voltooid. Hij beloofde de uitgever spoedig de rest van het manuscript van deel II te zullen toezenden en ook deel III in de loop van het daarop volgende jaar te voltooien. Het kwam anders. Door tijdsdruk en doordat hij aanvankelijk geen idee had hoe het verhaal verder zou moeten gaan, besloot de schrijver een aantal eerder geschreven verhalen als intermezzo in te lassen, waaronder het van de roman „Das Waldröschen” deel uitmakende verhaal van „Der Schatz der Mixteka's”. Aan het schrijven van deel III van de Old-Surehand-trilogie begon de schrijver pas in september 1896, dus ruim anderhalf jaar na voltooiing van het eerste deel. Tot en met december van dat jaar was hij bezig aan het verhaal, dat, na ruim twee jaar pauze, bij Fehsenfeld verscheen in januari 1897. Omdat de uitgever verzuimd had voor deel III een nummer te reserveren – de delen 16-18 waren bestemd voor de Mahdi-trilogie – verscheen het derde deel als nummer 19 in de Fehsenfelduitgave. De in 1913 opgerichte Karl May

Verlag heeft, teneinde de hoofdhandeling van het verhaal logisch op elkaar te laten volgen, in 1921 tot een technische ingreep besloten. De ingelaste verhalen werden losgekoppeld van deel II en verplaatst naar deel 19, met de titel „Kapitän Kaiman”. De hoofdhandeling verplaatste men naar deel 15 van de „Gesammelte Werke”. Het geheel is daardoor geen trilogie meer, maar voor de lezer is de lijn van het verhaal zo beter te volgen. In deel 19 is het verhaal van de „Schat der Mixteka's” door een ander verhaal vervangen, maar sinds 1999 heeft de uitgever besloten het oorspronkelijke verhaal uit „Das Waldröschen” weer in dat deel terug te plaatsen. Het boek is thans weer samengesteld als in de Fehsenfeld-uitgave, maar kan als apart deel worden gelezen.

5. Beoordeling

Karl May heeft het zichzelf niet gemakkelijk gemaakt met zijn Old Surehand-verhalen en hij heeft een zucht van verlichting geslaakt toen deel III – thans deel II – eindelijk was voltooid. Meer nog dan in het eerste deel (KMP 5) speelt de humanistische en religieuze levensopvatting van de schrijver een belangrijke rol in het verhaal. Old Shatterhand neemt het op voor de indianen en spaart het leven van Old Wabble zo lang mogelijk, ondanks kritiek van de zijde van zijn reisgenoten. Bij alle ernst vergeet de schrijver echter ook de humor in zijn verhaal niet, vooral in de personen van de „Omgekeerde Toasts”. Het verhaal is bij tijd en wijle bijzonder spannend, zeker voor de beginnende lezer. Maar ook de ervaren lezer zal bij hernieuwd lezen steeds meer details gaan ontdekken die hij/zij wellicht eerder over het hoofd heeft gezien.

6. Bronnen

1. Karl May Chronik, deel 1 (1842-1896) en deel 2 (1897-1901).
2. Karl May, Leben und Werk, deel 2, Herman Wohlgschaft.
3. Der geschliffene Diamant, uitgave Karl May Verlag 2003.
4. Briefwechsel mit Friedrich Ernst Fehsenfeld (Gesammelte Werke deel 91).
5. Het internet.